

Laulasmaa Kooli Lehola lasteaia, sh Mesimummu rühma õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, põhimõtted ja sisu valdkonniti.

Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti (kuni 3a, 3-4a, 4-5a, 5-6a, 6-7a) esitatakse seitsmes valdkonnas:

- 1) mina ja keskkond;
- 2) keel ja kõne;
- 3) eesti keel kui teine keel
- 4) matemaatika;
- 5) kunst;
- 6) muusika;
- 7) liikumine

Valdkond Mina ja keskkond

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et 7 a laps:

- 1) mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult;
- 2) omab ettekujutust oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas;
- 3) väärtustab nii eesti kultuuritraditsioone kui ka oma rahvuse kultuuritraditsioone;
- 4) väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda tervislikult ning ohutult;
- 5) väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi;
- 6) märkab nähtusi ja muutusi looduses.

Valdkonna *Mina ja keskkond* sisu:

- 1) sotsiaalne keskkond: mina, perekond ja sugulased, kodu, lasteaed, kool, ametid, kodumaa, eesti rahva tähtpäevad, kombed, teised rahvused Eestis, lapsed mujal maailmas, üldnimelikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid; tervise väärtustamine, tervislik toitumine, inimkeha; ohuallikad ning ohutu käitumine;
- 2) looduskeskkond: kodukoha loodus, muutused looduses, elukeskkond, inimese mõju loodusele;
- 3) tehiskeskkond: ehitised, kodutehnika, jäätmed, transpordivahendid, jalakäija ohutu liiklemine, turvavarustus, virtuaalkeskkond.

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) valitakse valdkonna temaatika lapse igapäevaelust ja teda ümbritsevast keskkonnast, mis hõlmab sotsiaalset keskkonda, loodus- ja tehiskeskkonda, sealhulgas tervise- ja liikluskasvatust;
- 2) suunatakse last ümbritsevat maailma märkama, uurima ning kogema mängu ja igapäevatoimingute kaudu, võimaldades lapsel ümbritsevat tajuda erinevate meelte ning aistingute abil: vaadeldes, nuusutades ja maitstes, kompides, kuulates helisid;
- 3) lõimitakse erinevaid tegevusi: võrdlemist, modelleerimist, mõõtmist, arvutamist, vestlemist, ettelugemist, kehalist liikumist, kunstilist ja muusikalist tegevust;
- 4) suunatakse last mängudes, ümbritsevas looduses, liikluses, oma tervises seisundis jm märgatu kohta küsimusi esitama (probleemi püstitama), küsimustele vastuseid leidma (oletama ja oletusi kontrollima) ja märgatust ning kogetust järeltõlge tegema;
- 5) suunatakse last materjale ja vahendeid säästlikult kasutama, hoolivalt ja heaperemehelikult käituma.

Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti

kuni 3a	3-4a	4-5a	5-6a	6-7a
1) Kasutab oma nime, tunneb end ära fotol	1) Teab oma ees- ja perekonnanime ning vanust ()	1) Teab enda sugu, endale meelepäraseid tegevusi.	1) Oskab ennast tutvustada, teab oma aadressi	1) Tutvustab ja kirjeldab iseennast, enda omadusi, huvisid jms
2) Tunneb pildil lähedasi.	2) Oskab kirjeldada enda perekonda 2-4 sõnaga	2) Teab lähedaste nimesid ja töökohti	2) Räägib igapäevastest tegemistest perekonnas	2) Kirjeldab oma kodu, perekonda ja peretraditsioone
3) Teab, et täiskasvanud käivad tool, nimetab pereliikmete koduseid toimetusi	3) Matkib lihtsamaid töövõtteid	3) Tunneb ära pildil tuntud ametid.	3) Kirjeldab tuntumate ametite tegevust ja teab töövahendeid	3) Nimetab ja kirjeldab erinevaid ameteid
4) Tunneb Eesti lippu, oskab rääkida sünnipäeva tähistamisest	4) Tunneb Eesti lipu värve. Teab oma kodumaad, kodukohta	4) Tunneb rahvussümboleid. Leiab kaardilt Eesti. Teab suuremaid linnu.	4) Nimetab presidendi. Teab tuntumaid riiklikke pühasid	4) Nimetab Eesti riiklikke sümboleid ja rahvatraditsioone
5) Osutab küsimisel oma kehaosadele	5) Tunneb oma keha, nimetab kehaosi (pea, käed, jalad jne)	5) Teab poiste ja tüdrukute sarnasusi ja erinevusi	5) Oskab nimetada sarnasusi ja erinevusi kaaslastel	5) Mõistab, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused
6) Teab, et enne sööki ja pärast wc pestakse käsi	6) Teab, mis on tervisele kasulik, kahjulik	6) Teab tervisliku eluviisi vajalikkust.	6) On omandanud igapäeva eluks vajalikud tervislikud harjumused.	6) Oskab eristada igapäeva elus tervisele kasulikke ja kahjulikke
7) Teab et võõrastega, ei minda kaasa	7) Oskab vältida ohtlike olukordi. Nimetab mõningaid.	7) Oskab kaaslast eemal hoida ohtlikest olukordadest	7) Teab ja kirjeldab ennast ja teisi kahjustavaid situatsioone	7) Julgeb keelduda)tegevus(t)est, kui osalemine on ennast ja teisi kahjustav või ohtlik
8) Järgib täiskasvanu eeskuju kasulike harjumuste kujunemisel	8) Teab lihtsamaid ohte inimese tervisele	8) Teab inimtegevuste ja keskkonna ohtudest tervisele	8) Teab tervisliku eluviisi põhimõtet ümbritsevas keskkonnas.	8) Kirjeldab, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib mõjutada tervist

9) Saab lihtsamate toimingutega ise hakkama.	9) Mõistab hügieeni- harjumuste vajalikkust	9) On omandanud esmased korra-, eneseteenidamis ja hügieeniharjumused.	9) On iseseisev eneseteenidamisel. Valib riietuse vastavalt ilmastikule.	9) Järgib isikliku hügieeni nõudeid, sealhulgas hammaste hoidmist ja hooldamist
10) Teab, mida tohib, mida mitte, et keskkonda hoida	10) Suudab teha lihtsamaid töid looduses (korjata oksid, anda lindudele süüa jm.)	10) Suudab käituda loodustsäästvalt mõistab selle vajalikkust	10) Teab taaskasutamise põhimõtet. Saab aru selle vajalikkusest	10) Suhtub ümbritsevasse keskkonda hoolivalt ning käitub seda säästvalt
11) Tunneb rõõmu looduses viibimisest, oskab nimetada mõnda taime ja looma	11) Teab tuttavaid taimi ja loomi	11) Oskab nimetada enamlevinud taimi ja loomi	11) Tunneb ja kirjeldab taimi ja loomi. Teab nende elupaiku	11) Kirjeldab kodukoha loodust, tuntumaid taimi, seeni ja loomi
12) Mõistab öö ja päeva rütmi ja teab sellega seonduvaid tegevusi	12) Oskab nimetada suvele ja talvele iseloomulikke nähtusi.	12) Oskab rääkida tegevustest kasutades ajamõisteid eile, täna, homme	12) Kirjeldab aastaegade tunnuseid ning looduse ja inimese tegevusi erinevatel aastaegadel, nädalatsüklis	12) Kirjeldab loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites: ööpäev, nädal, aastaring
13) Teab, et taimedele ja loomadele on vajalik vesi ja toit	13) Teab, et taimedele ja loomade eest on vaja hoolitseda	13) Teab, et taimedele, loomadele, inimesele on vajalik vesi, valgus ja õhk. Oskab kirjeldada temperatuuri mõju elusloodusele	13) Teab, kuidas hoolitseda taimede ja loomade eest	13) Selgitab, miks on valgus, temperatuur, vesi, muld ning õhk taimedele, loomadele ja inimestele tähtsad
14) Oskab märgata looduses toimuvaid muutusi	14) Oskab nimetada muutusi enese ümber. Teab mõnda ilmastikunähtust	14) Teab aastaegade vaheldumise vajalikkust, ilmastikunähtusi	14) Teab milline ilm on õues, kirjeldab ilmastikunähtust. Teab aegade ja kirjeldab aastaaegu	14) Selgitab ilmastikunähtuste sõltuvust aastaegadest, öö ja päeva vaheldumisest
15) Oskab käituda looduses	15) Oskab kasutada vett ja elektrit	15) Mõistab loodustsäästva käitumise	15) On kujunenud harjumus käituda loodustsäästvalt. T	15) Mõistab ja märkab enda ja teiste tegevuse

loomade ja taimede vajadustega arvestades	kokkuhoidlikult. Teab selle vajalikkusest	vajalikkust	eab, mis on eluta-, elus- ja tehiskeskkond	mõju ja tagajärgi keskkonnale
16) Teab ohtlikke esemeid	16) Teab ohtlikke tegevusi ja kohti	16) Teab, et õnnetuse korral tuleb kutsuda abi	16) Teab millised hädaohud on seotud liikluse, elektri, tulega.	16) Kirjeldab võimalikke ohte kodus, veekogul, liikluses jm.
17) Teab, et laps hoiab tänaval täiskasvanul käest kinni	17) Teab sõiduteel kaasnevatest ohtudest. Teab kiivri, helkuri vajalikkusest	17) Teab ja kirjeldab ohtusid liikluses	17) Oskab vältida ohtlikke olukordi liikluses. Oskab kaaslasele selgitada lihtsamaid nõudeid liikluses	17) Teab, kuidas jalakäijana ohutult liigelda ning jalgrattaga lasteaia õuealal sõita

3.2.1 Valdkond Keel ja kõne

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tuleb toime igapäevases suhtlemises;
- 2) kasutab kõnes õiget hääldust, sobivaid grammatilisi vorme ja mitmekesisist lauseehitust;
- 3) tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu, on omandanud lugemise ja kirjutamise esmased oskused.

Valdkonna *Keel ja kõne* sisu:

- 1) keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika;
- 2) suhtlemine, jutustamine ja kuulamine;
- 3) lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus.

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) lähtutakse põhimõttest, et kõnearendus on lapse kõne ja suhtlemise sihipärane arendamine, kus last õpetatakse eelkõige keelevahendeid (uusi sõnu, sõnavorme ja lausemalle) kasutama suhtlemisel, teadmiste omandamisel, oma tegevuse kavandamisel;
- 2) peetakse oluliseks, et lapse kõne arengut toetatakse kõikides tegevustes (mängimine, käelised tegevused, liikumis- ja muusikategevused ning igapäevatoimingud); lapsele luuakse kõnekeskkond, kus ta kuuleb teiste kõnet ning tal on vaja ja ta saab ise kõnelda; laps õpib rääkima reaalsetes suhtlussituatsioonides, tegutsedes koos täiskasvanuga;
- 3) suunatakse lapsi ettelugemise, dramatiseerimise, ümberjutustamise, joonistamise, oma raamatute koostamise jm tegevuste kaudu kirjandust mõistma ja hindama; ettelugemiseks valitakse žanriliselt mitmekesiseid raamatuid, et toetada lugemishuvi, lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujunemist;
- 4) õpetatakse lugemise ja kirjutamise esmaseid oskusi (häälikupikkuse eristamine, sõnade häälimine jmt) mänguliselt ja igapäevategevustega seostatult;

5) mitmekesistatakse kirjutamise harjutusi, kasutades erinevaid vahendeid, värvusi jmt.

Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti

kuni 3a	3-4 a	4-5a	5-6a	6-7a
1) Kuulab ja mõistab kõnet, mis on vahetult seotud suhtlemissituatsiooniga	1) Oskab edukalt osaleda vestluses; mõistab kaaslaste soove	1) Kasutab kõnet erinevatel eesmärkidel ja eri viisil nii laste kui täiskasvanutega	1) Suhtleb vabalt täiskasvanu ja eakaaslastega, hakkab kasutama ja mõistab nalja	1) Tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suhtlemisel, arvestab kaassuhtlejaga suhtlemise paigaga
2) Täidab lihtsamaid korraldusi	2) Saab aru nii sõna kui lause tähendusest	2) Oskab suunata kõne abil oma ja teiste tegevust	2) Oskab väljendada oma arvamust ja mõtteid; põhjendades ja andes hinnanguid	2) Saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalt reageerida
3) Vastab täiskasvanu küsimusele ja korraldusele 1-2 sõnalise ütlusega	3) Väljendab oma soove ja vajadusi, vastab vajadusel rohkem kui ühe lausungiga	3) Suudab jäljendada erinevaid hääletoone ja meeleolu, algatab ise suhtlust, küsib palju. Räägib 2-3 lausungiga	3) Oskab edasi anda erinevat intonatsiooni ja hääletugevust. Suunab kõnega kaaslaste tegevust, annab sellele hinnanguid	3) Suudab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda
4) Osutab, nimetab esemeid ja tegevusi pildil, jälgib jutustust või laulumängu 10 min jooksul	4) Oskab nimetada tegevusi pildil; suudab kuulata jutustust ja sellest aru saada	4) Kirjeldab nähtavat objekti küsimuste abil; jutustab kuuldu ja kogetut oma lausetega	4) Koostab küsimuste abil mõnelauselise kirjelduse tuttava pildi, mänguasja või looma kohta, seob lauseid peamiselt sõnadega ja siis, siis, ja	4) Jutustab pildi, kuuldu teksti või oma kogemuse alusel, annab edasi põhisisu ja olulised detailid, vahendab ka oma tundeid
5) Kasutab lühikesi lihtlauseid	5) Kasutab kõnes laiendatud lihtlauseid	5) Oskab vabalt lauseid moodustada, neid kombineerida	5) Kasutab kõnes erinevaid liitlause tüüpe	5) Kasutab kõnes aktiivselt liitlauseid

6) Kasutab üksikuid käände- ja pöördevorme, väljendab eitust, kuuluvust, asukohta, omadust	6) Kasutab kõnes ainsust ja mitmust, omadussõnu, valdab enamikku käändevorme	6) Kasutab eri tüüpi lihtlauseid, koond- ja rindlauseid	6) Kasutab õigesti saava ja rajava käändevorme, märkab grammatikavigu	6) Kasutab kõnes kõiki käände- ja pöördevorme ainsuses ja mitmuses
7) Tunneb huvi asjade nimetuste vastu. Kasutab nimi- ja tegusõnu. Mõistab üle 50 sõna tuttavas olukorras ja kindlas tähenduses	7) Kasutab nimisõnu, mis väljendavad tuttavaid objekte ja nähtusi ning tuttavaid tegevusi väljendavaid tegusõnu. Kasutab mõningaid üldnimetusi	7) Mõistab ja kasutab nii üldkui liiginimetusi ja objekti osade nimetusi. Kasutab kõnes mõningaid liitsõnu	7) Kasutab vastand- ja samatähenduslikke ning samatüvelisi sõnu	7) Valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara ja suudab vajadusel ise sõnu moodustada
8) Hääldeb õigesti häälduslikult lihtsamaid häälikuid (a, e, i, o, u, p, m, t, l)	8) Hääldeb õigesti enamikke häälikuid (erandid võivad olla r, s, k, õ, ü)	8) Kasutab kõnes tuttavaid 2-3 silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris. Hääldeb sõnades õigesti lihtsamatest häälikutest koosnevaid konsonantühendeid	8) Hääldeb kõiki häälikuid ja häälikuühendeid sõnades õigesti, korrekselt	8) Hääldeb etteöeldud sõnade kordamisel õigesti kõiki emakeele häälikuid
9) Vaatab koos täiskasvanuga raamatuid, osutab pildile öeldes sõna	9) Eristab kuulmise järgi tuttavaid häälikuliselt sarnaseid sõnu	9) Tunneb ja nimetab üksikuid tähti	9) Teab teatud hääliku asukohta sõnas	9) Tunneb tähti ja veerib kokku 1–2-silbilisi sõnu, tunneb kirjapildis ära mõned sõnad
10) Täiendab täiskasvanut koos raamatust pilte vaadates	10) Matkib kirjutamist pliiatsi ja kriidiga	10) Oskab kirjutamisvõtteid	10) Tunneb mõningaid tähti, leiab need sõnas, kirjutab tähti näidise järgi	10) Kirjutab joonistähedega 1–2-silbilisi sõnu õigesti järjestatud ühekordsete tähtedega
11) Kordab sõnu ja lauseid järgi	11) Loeb järgi luuletusi ja liisusalme	11) Oskab luuletust riimislugeda	11) Teab liisusalme, loeb peast luuletusi ja salme	11) Teab peast emakeelseid luuletusi ja laule

3.2.2 Valdkond Eesti keel kui teine keel

Õppe-ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb huvi eesti keele ja kultuuri vastu
- 2) soovib ja julgeb eesti keeles suhelda nii eakaaslaste kui täiskasvanutega
- 3) tunneb ära ja saab aru eestikeelsetest sõnadest ning lihtsamatest väljenditest
- 4) kasutab lihtsamaid eestikeelseid sõnu ja väljendeid igapäevases suhtluses

Valdkonna Eesti keel kui teine keel sisu:

- 1) kuulamine
- 2) kõnelemine
- 3) eesti kultuuri tutvustamine

Õppe-ja kasvatustegevuse põhimõtted

- 1) Peetakse oluliseks eesti keelt kuulata ja omandada keeleoskus tegevuste käigus, kus sõnalist suhtlemist toetab kontekst
- 2) Pööratakse tähelepanu erinevate meelte kaasamisele ja näitlikustamisele
- 3) Suunatakse eesti keelt kasutama erinevates igapäevategevustes
- 4) Korratakse õpitut erinevates kontekstides ja suhtlussituatsioonides
- 5) Vestlusteemade valimisel lähtutakse lapse kogemustest
- 6) Ettelugemiseks kasutatakse pildirikkaid ja lihtsama keelega raamatuid
- 7) Rõhutatatakse õige kõne mudelite kasutamist korrates sõna või fraasi korrektsena

Eesti keele õppimine toimub läbi igapäevaste eesti keeles toimuvate õppetegevuste, millele võib lisanduda vajadusel eesti keele tugiõpe huviringina.

Lapse arengu eeldatavad oskused õppekava läbimisel

Esimene poolaasta	Teine poolaasta	6-7 aastase lapse eeldatavad tulemused
1)Tunneb huvi eesti keele vastu	1)Reageerib eestikeelsetele korraldustele	1)Mõistab lihtsamat argiteemalist eestikeelset kõnet
2) Kuulab ja tajub eesti keele kõla	2) Kuulab eestikeelset ettelugemist ja jutustamist	2)Tunneb ära õpitud sõnad ja väljendid, mõistab ja kasutab neid kõnes
3) Reageerib lihtsamatele korraldustele	3) Kuulab ja suudab pidada meeles eestikeelset seletust	3)Saab aru korraldusest ja toimib vastavalt
4)Kuulab ja püüab mõista eestikeelset küsimust	4)Mõistab lihtsamat küsimust ja vastab mõne sõnaga	4)Saab aru lihtsast küsimusest ning vastab sellele õpitud sõnavara piires
5)Tunneb lihtsamaid viisakusväljendeid	5)Kasutab lihtsamaid viisakusväljendeid	5)Kasutab kõnes sobivaid viisakusväljendeid
6)Kuulab ja näitab üles huvi luuletuste ja laulude	6)Kuulab ja kordab järgi tuttavaid sõnu	6)Teab peast eestikeelseid luuletusi ja laule

vastu		
7)Oskab nimetada, mis riigis ta elab	7)Oskab nimetada Eesti rahvussümboolikat	7)Oskab nimetada mõningaid Eesti kohanimesid ja tuntud inimesi
8)Näitab üles huvi suhtlemise vastu eesti keeles korrates sõnu tuttavate esemete, tegevuste ja omaduste nimetamiseks	8)Kasutab lihtsaid fraase ja lihtlauseid	8)Osaleb aktiivselt õppetegevustes ja mängudes
9)Näitab üles huvi suhtlemise vastu laste ja täiskasvanutega	9)Kõneleb õpitud sõnavara piires, algatades ja lõpetades vestlust	9)Suhtleb igapäevaselt eakaaslaste ja täiskasvanutega eesti keeles kasutades baassõnavara läbivõetud teemade ulatuses
10)Hääldab järele kuulnud sõnu	10)Hääldab õpitud sõnu õigesti	10)Hääldab uusi õpitud sõnu õigesti

3.2.3 Valdkond Matemaatika

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) rühmitab esemeid ühe-kahe tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki;
- 2) järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuste põhjal;
- 3) tunneb lihtsamaid ajamõisteid ja kirjeldab ning järjestab oma igapäevategevusi;
- 4) mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas;
- 5) mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid;
- 6) tunneb ja kirjeldab geomeetrilisi kujundeid;
- 7) näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes.

Valdkonna *Matemaatika* sisu:

- 1) hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine;
- 2) suurused ja mõõtmine;
- 3) geomeetrilised kujundid.

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) suunatakse last nähtuste ja esemete maailma korrastama, kujundama, selles orienteeruma, mille tulemusel laps avastab esemetevahelisi seoseid, leiab esemete erinevusi ja sarnasusi, oskab esemeid järjestada, rühmitada ja loendada;
- 2) harjutatakse last määrama enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteeruma ajas ja kasutama vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks;

- 3) seostatakse mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, suunates sealjuures last kasutama erinevaid aistinguid: kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut;
- 4) suunatakse last ümbritsevat keskkonda matemaatiliselt kirjeldama (arvud, mõõtühikud, kujundite nimetused jm);
- 5) toetatakse üldistuseni jõudmist ja mõistete kujundamist – erinevates objektides sarnaste ning erinevate tunnuste ja omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise kaudu.

Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti

kuni 3a	3-4a	4-5a	5-6a	6-7a
1)Rühmitab esemeid ühe sarnase tunnuse (värvus,kuju,suurus vms.)järgi hulgaks	1)Moodustab hulki, otsustab, kas nimetatud ese kuulub (ei kuulu)moodustatud hulka	1)Rühmitab esemeid kahe erineva tunnuse alusel ja oskab jaotada osahulkadeks	1)Oskab leida hulgale ühise nimetuse ja analüüsida hulka kuuluvaid esemeid	1) Määrab esemete hulga ühiseid tunnuseid ja jaotab esemeid kahe erineva tunnuse järgi
2)Leiab erinevate esemete hulgast palju ja üks	2)Moodustab paare üksühesesse vastavusse seadmisega, mõisted sama palju, ühepalju	2)Võrdleb esemeid, hulki Mõisted: rohkem kui, vähem kui	2)Võrdleb esemete hulki, sama palju, võrdselt, rohkem kui, vähem kui	2) Võrdleb hulki, kasutades mõisteid rohkem, vähem, võrdselt
3)Loendab asju kolme piires. Vastab küsimusele Mitu on?	3)Tutvub arvudega 1-5 ja arvureaga 5-ni	3)Tutvub arvudega kuni 10-ni ja arvureaga 10-ni	3)Loendab kuni 12-ni. Teab arvude rida 12-ni. Tutvub järgarvu mõistega (mitmes on)Nimetab eelneva ja järgneva arvu	3) Teeb 12 piires loendamise teel kindlaks esemete arvu, teab arvude 1–12 järjestust ja tunneb numbrimärke ning oskab neid kirjutada
4)Loendab arve 1-3	4)Loendab arve 1-5	4)Loendab 1-10	4)Tunneb numbrimärke, võrdleb arve (suurem kui väiksem kui)	4) Liidab ja lahutab 5 piires ning tunneb märke +, -, =;
5)Võrdleb suurt ja väikest hulka-1 ja palju	5) Võrdleb hulki loendades 5 piires	5) Võrdleb hulki loendades 10 piires	5)Paneb kokku kahe hulga esemed(liidab). Võtab ühest hulgast eseme ära(lahutab)	5) Koostab kahe esemete hulga järgi matemaatilisi jutukesi

6)Oskab näha esemetes erinevusi (mõisted suur ja väike)	6)Oskab järjestada kahte eset suuruse, pikkuse ja laiuse järgi ning kasutab vastavaid mõisteid (mõisted pikk, lai)	6)Oskab järjestada kõrguse järgi (kõrgem, madalam)	6)Oskab järjestada raskuse ja paksuse järgi	6) Järjestab kuni viit eset suuruse järgi (pikkus, laius, kõrgus jm)
7)Rühmitab ajatunnuse järgi vastavalt inimese tegevusele (öö, päev), oskab asetada asendi tunnuse järgi	7)Rühmitab esemeid lihtsamate asendi tunnuste alusel ja nähtusi seotuna igapäevaste tegevustega	7)Seostab erinevaid ajalõike enda jaoks tähtsate sündmustega	7)Nimetab kujundite asukohti ja rühmitab nende alusel, tegevusi rühmitab ajatunnuse järgi huvitavate sündmuste alusel	7) Rühmitab esemeid asendi ning nähtusi ja tegevusi ajatunnuse järgi
8)Orienteerub oma kehal ja näitab, mis asub ülal-all, kõrval, ees-taga	8)Määrab teiste laste ja esemete asukoha enda suhtes: ülal-all, ees-taga (minu ees, minu taga)	8)Määrab enda asukohta teiste laste ja asjade suhtes, määrab vasakut ja paremat poolt	8)Määrab eseme asukoha teiste esemete suhtes: all-peal, kohal, keskel, äärel, vasakul-paremal.	8) Kirjeldab enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteerub ruumis, õuealal ja paberil
9)Matkib tegevusi vastavalt ööle ja päevale	9)Leiab aastaegadele iseloomulikke tunnuseid. Eristab hommikut ja õhtut	9)Teab ööpäeva osi: hommik-päev-õhtu-öö	9)Eristab mõisteid kiiresti-aeglaselt, kohe, varsti, hiljem.	9) Oskab öelda kellaega täistundides
10)Teab mõisteid öö ja päev(pime, valge)	10)Teab ja eristab mõisted päev, hommik,õhtu	10)kirjeldab tegevusi eile-täna-homme	10)Teab nädalapäevade järjestikuseid nimetusi	10) Nimetab nädalapäevi, kuid, aastaaegu, teab oma sünnikuud ja päeva
11)Oskab näha esemetes erinevusi	11)Oskab esemeid võrrelda suuruse, pikkuse, laiuse järgi	11)Eristab kõrguse tunnust, võrdleb kolme eset suurustunnuse järgi: väike, suurem, veel suurem	11)Järjestab kuni 5 eset suurustunnuse järgi. Leiab vaadeldavast objektist silma järgi suurema-väiksema- sama suure ning kontrollib objekte kõrvutades	11) Mõõdab esemete pikkust kokkulepitud mõõduühikuga (samm, pulk, nööri vms)

12) Teab mõisteid suur, väike	12) Võrdleb kahte eset suuruse (suurem-väiksem), pikkuse (pikem lühem), laiuse (laiem-kitsam) järgi ning kasutab mõisteid, teab mõisteid pikk-lühike, kitsas-lai	12) Teab mõisteid kõrge- madal	12) Hindab kaugust silma järgi. Mõõdab pikkust, laiust ja kõrgust kokkulepitud mõõtevahenditega .	12) Eristab enamkasutatavaid raha- ning mõõtühikuid (euro, sent, meeter, liiter, kilogramm) ja teab, kuidas ning kus neid ühikuid kasutatakse
13) Leiab samasuguse kujundi peale-, kõrvuti- või sisseasetamise teel. Kompimise, veeretamise teel eristab ümmargusi, kandilisi esemeid, sh. ringi ja ruutu	13) Eristab kolmnurka ja nelinurka ning leiab kujunditega sarnaseid esemeid rühmatoast, õuest ja tänavalt	12) Näeb ja oskab kirjeldada ruudu ja ristküliku sarnasusi ja erinevusi ning leida sarnaseid kujundeid ümbritsevast	13) Koostab mustreid, laob pilte kujunditest. Rühmitab kujundeid vormi, suuruse, värvuse vm. järgi	13) Leiab erinevate kujundite hulgast ringi, kolmnurga, ristküliku, ruudu ning kera ja kuubi, kirjeldab neid kujundeid.

3.2.4 Valdkond *Kunst*

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest;
- 2) kujutab isikupäraselt ümbritsevaid esemeid, sündmusi ja oma kujutlusmaailma;
- 3) vaatleb, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ja tarbeesemeid;
- 4) kasutab õpitud voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja -võtteid;
- 5) kasutab materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt;
- 6) vaatleb kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut.

Valdkonna *Kunst* sisu:

- 1) kujutamine ja väljendamine: mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul;
- 2) kujundamine: objektile esteetilise lisaväärtuse andmine;
- 3) tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine;
- 4) kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest, kunstist.

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) antakse lapsele võimalus saada elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning tal on võimalus väljendada oma maailmanägemist;
- 2) suunatakse last vaatlema ning voolides, joonistades, maalides ja meisterdades kasutab laps vaatlustel tehtud tähelepanekuid;
- 3) kasutatakse teemasse sisseelamiseks mängu, muusikat, lihtsat lavastust, jutu lugemist jne;
- 4) arvestatakse, et lapse jaoks on oluline loomiseks ja lahenduste leidmiseks teha katsetusi ning avastusi, otsida ja saada vastuseid tekkinud küsimustele, omandatud oskusi rakendada ja loovalt kombineerida;
- 5) julgustatakse last kasutama ja katsetama tema enda pakutud lahendusi töö mitmekesistamiseks ning ergutatakse lapse kujutus- ja algatusvõimet, jälgides, et säiliks lapse isikupärane eneseväljendus;
- 6) viiakse kunstitegevusi läbi ka õues, samuti kasutatakse kunstitegevust teiste valdkondade õppe- ja kasvatustegevuste osana, joonistatakse nii paberile, kivile, puidule, liivale või kombineeritakse erinevaid materjale;
- 7) suunatakse last tehtut analüüsima, selgitama, miks ta kujutas esemeid, nähtusi just sellisel viisil, milliseid materjale ja tehnikaid kasutas ning kuidas tööga rahule jäi. Kaaslaste töödesse tolerantse suhtumise kujundamisele aitab kaasa, kui analüüsitakse nii laste töid kui ka kunstiteoseid ning põhjendatakse oma hinnangut.

Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti

kuni 3a	3-4a	4-5a	5-6a	6-7a
1)Huvitub ümbritsevast	1)Leiab ümbritsevas juhendamise toel põhivärvid, märkab erineva suuruse ja kujuga esemeid	1)Jutustab oma piltides nii tuttavatest asjadest ja kogemustest kui ka oma fantaasiast.	1)Kujutab natuurist inspireeritud asju ja objekte isikupäraste sümbolitega, mis täienevad ja muutuvad keerukamaks.	1) Leiab ümbritseva vaatlemisel erinevaid detaile, objekte ja nendevahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud viisil
2)Tunneb rõõmu kunstitegevuses osalemisest.	2)Kasutab emotsioonide, nähtuste, esemete, kujutamiseks värvitoone oma tunnetest lähtuvalt.	2)Võrdleb heledamaid ja tumedamaid värvitoone ning tunneb sinist, kollast, punast rohelist, valget, musta, pruuni, roosat.	2)Rõhutab kõige tähtsamat oma töös värvi, suuruse või asukoha valikuga	2) Väljendab joonistades, maalides, voolides ja meisterdades meeoleolusid ja fantaasiaid
3)Õpib tundma erinevaid kunstivahendeid	3)Tunneb huvi erinevate vahendite vastu.	3)Valib mõtte teostamiseks sobivaimana tunduvad vahendid.	3)Selgitab omavalmistatud (voolitud, meisterdatud) esemete otstarvet ja nimetab, kuhu see sobib. On	3) Kasutab kunstitöö loomiseks erinevaid vahendeid

			omandanud olulisemad töövõtted erinevate vahenditega	
4)Kritseleb paberile erinevaid jooni	4)Leiab kritselduste hulgast nimetuse andmist või loo jutustamist väärivaid kujundeid	4)Väljendab objekte äratuntavate isikupäraste sümbolitega	4)Oskab kujutada inimfiguuri:pea, nägu,jäsemed,keha .	4) Kujutab objekte neile iseloomulike tunnuste kaudu
5)Üritab värvida ettejoonistatud pilti	5)Oskab pintsliga erinevaid jäljendeid teha kogu paberi ulatuses	5)Oskab täiendada õpetaja poolt ettetehtud esemeid/jooniseid.	5)Märkab mustri rütmi ja suudab seda jätkata.	5) Keskendub alustatud tegevusele ja loob oma kunstitöö
6)Õpetajat jäljendades muljub ja näpistab,rullib ja veeretab voolimismaterjaliKatab pinda liimiga	6)Teeb sõrme ja pulgaga pehmesse voolimismaterjali jälje. Kortsutab iseseisvalt paberit ning rebib sellest tükke. Liimib kujundeid	6)Muudab voolimismaterjalide kuju neid pigistades ja venitades.Ühendab voolitud detailid omavahel. Lükib esemeid paelale, traadile. Lõikab paberist ribasid ja kujundeid	6)Kasutab iseseisvalt tuttavaid voolimismaterjale, arvestades nende eripära. Oskab erinevaid tehnikaid ja materjale (looduslikke, tehismaterjale) kasutades luua esemeid	6) Loob esemeid erinevaid tehnikaid ja materjale kasutades ning räägib nende otstarbest
7)Kaunistab õpetaja abiga detaile vajalikku kohta asetades, trükkides	7)Kaunistab täppide ja joontega ruumilisi ja tasapinnalisi esemeid, trükkib templiga, näpuga	7)Koostab elementidest lihtsa kordumisskeemiga mustririba eseme ääri kaunistamiseks. Kujundab õpetaja abiga tähtpäevakaardi	7)Valib kaunistusmotiivi ja kannab selle juhendamisel omavalitud kohale	7) Koostab ise või valib tööst lähtuvalt sobivad motiivid või vahendid eseme kaunistamiseks
8)Vaatleb pilte,näidistöid ning vastab küsimustele	8)Näitab teistele oma tööd kui kunstiteost ja räägib sellest	8)Vaatleb raamatu illustratsioone ning esitab küsimusi ja avaldab arvamust	8)Jutustab küsimuste toel, mida ta oma töödes on kujutanud ning nimetab kasut.materjale	8) Kirjeldab kunstiteoseid, nende värve ja meeolelu

3.2.5 Valdkond *Muusika*

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest;
- 2) suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale;
- 3) suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu;
- 4) suudab musitseerida nii rühmas kui ka üksi.

Valdkonna *Muusika* sisu:

- 1) laulmine;
- 2) muusika kuulamine;
- 3) muusikalis-rütmiline liikumine;
- 4) pillimäng.

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) on esikohal emotsionaalne ja aktiivne muusikaalane tegevus;
- 2) kujundatakse ja arendatakse lapse muusikalis-loomingulisi võimeid, samuti kultuurilis-sotsiaalsed aktiivsust ning väärtushinnanguid;
- 3) arvestatakse lapse individuaalseid eeldusi ning toetatakse eduelamusele ja tunnustusele;
- 4) kasutatakse muusikat lõimiva tegevusena ka teistes õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades nagu *Keel ja kõne*, *Kunst* jne; muusika on igapäevaelu osa, nii argi- kui ka pidulike sündmuste puhul;
- 5) seostatakse üksteisega muusika kuulamine, laulmine, pillimäng, muusikalis-rütmiline liikumine, mängud ja tantsud;
- 6) muusikapalade (laulud, palad muusika kuulamiseks, tantsud ja mängud, pillilood) valikul arvestatakse laste huvidega ning ea- ja jõukohasusega.

Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti

kuni 3a	3-4 a	4-5a	5-6a	6-7a
1)Jälgib ja kuulab õpetaja laulmist	1)Püüab õpetajaga kaasa laulda	1)Laulab rühmaga samas tempos	1)Laulab väljahingamisel loomuliku häälega	1) Laulab ilmekalt loomuliku häälega ja vaba hingamisega
2)Proovib jäljendada täiskasvanut	2)Osaleb lihtsate laulude esitamises	2)Laulab lihtsamaid õpitud rahva-ja lastelaule	2)Laulab peast üksi ja koos teistega rahva-ja lastelaule	2) Laulab eakohaseid rahva- ja lastelaule nii rühmas, ansambelis kui ka üksi
3)Tunneb rõõmu	3)Reageerib emotsionaalselt	3)Kuulab laulu ja muusikapala	3)Iseloomustab kuulatud laulu ja	3) Suudab laulu või muusikapala

kuulatavast laulust ja muusikapalast	muusika iseloomule		muusikapala, väljendab tajutud meeleolu erinevate muusikaliste tegevuste kaudu	tähelepanelikult kuulata ning kuulatud muusikat iseloomustada
4)Kuulab ja vaatab pillimängu	4)Tunneb ära tuttava laulu	4)Teeb vahet: millal kostab laul ja pillimäng	4)Tunneb kuulates ära mõne pilli	4) Eristab kuulmise järgi laulu ja pillimängu
5)Õpib kuulama pille	5)Teab, et mängivad pillid	5)Tunneb ära mõne pilli	5)Tunneb kõla järgi erinevaid pille	5) Eristab tämbri ja kõla järgi õpitud pille
6)Mängib kehapillil õpetajat matkides (plaksutab, patsutab, tammub)	6)Mängib muusikat kuulates, liikudes ja lauldes õpetaja järgi kaasa rütmi ja pulssi kehapillil, kõlapilkadel, randmekuljustel marakal, trummil	6)Mängib rütmipille (kõlakarpi, trummi, kuljuseid, pandeirat) laulude ja muusikapalade, laulmise ja liikumise saateks	6)Mängib rütmi-saateid lauludele ja lasteriimidele. Mängib piltsümbolite järgi	6) Mängib eakohastel rütmi- ja meloodiapillidel õpitud lauludele ja instrumentaalpaladele lihtsaid kaasmänge
7)Mängib õpetaja ettenäitamisel rütmipille	7)Mängib rütmipillidel õpetaja järgi	7)Oskab õigesti käsitleda rütmipille	7)Ansambli-mängus alustab ja lõpetab koos teistega ja mängib ühes tempos.	7) Mängib lastepillidel ja oskab mängida ka pilliansamblis
8)Jäljendab liikumisel õpetajat	8)Liigub koos õpetajaga vastavalt muusika meeleolule	8)Väljendab muusika meeleolu loova liikumisega	8)Reageerib muusika tempo muutustele rütmiliselt täpselt. Liigub sünkroonis teistega	8) Liigub vastavalt muusika meeleolule
9)Sooritab koos õpetajaga lihtsaid liikumisi	9)Tunneb rõõmu rütmilisest eneseväljendusest	9)Tantsib, kasutades eakohaseid tantsuelemente, osaleb laulumängudes	9)Esitab õpetaja seatud tantse õpitud tantsuelementidega	9) Väljendab ennast loovalt muusikalise rütmilise liikumise kaudu.

3.2.6 Valdkond *Liikumine*

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
- 2) suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- 3) tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas;
- 4) mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele;
- 5) järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid.

Valdkonna *Liikumine* sisu:

- 1) kehalise kasvatuse alased teadmised: ohutus, enesekontroll ja hügieen;
- 2) põhiliikumised;
- 3) liikumismängud;
- 4) erinevad spordialad;
- 5) tants ja rütmika.

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) arvestatakse, et põhiliikumised eeldavad igapäevast suunamist: liigutusoskused, liikumisosavus ja teised liikumisvõimed (vastupidavus, jõud, kiirus, paindumus) kujunevad ja arenevad tegevuste regulaarsel kordamisel;
- 2) rikastatakse lapse liikumis- ja tegevusvõimalusi sportlik-arenduslike liikumisviisidega – jalgrattasõit, suusatamine, uisutamine, ujumine jms;
- 3) peetakse oluliseks kõlbeliste põhimõtete ja enesekindluse kujundamist: regulaarsel tegelemisel kehaliste harjutustega kujunevad positiivsed iseloomuomadused;
- 4) suunatakse last oma oskusi, võimeid ja koostööd hindama, kaaslastega arvestama, oma emotsioone kontrollima ja valitsema; mõistma ühe või teise kehalise harjutuse vajalikkust;
- 5) mitmekesistatakse põhiliikumiste, koordinatsiooni, rühi, tasakaalu, liikumisvõime ja peenmotoorika (täpsus, näo- ja sõrmelihaste kontrollioskus) arendamist ja tagasiside andmist.

Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti

kuni 3a	3-4a	4-5a	5-6a	6-7a
1)Jäljendab eakaaslast ja õpetajat	1)Sooritab harjutusi õpetaja sõnslise seletuse järgi	1)Sooritab harjutusi aktiivselt	1)Suudab keskenduda kehalisele tegevusele	1) Keskendub sihipäraseks kehaliseks tegevuseks
2)Liigub õpetaja juhendamisel ohutult	2)Arvestab rühmakaaslasti aktiivses tegevuses	2)Õpitud tegevustes kasutab ohutuid liikumisviise	2)Õnnetuse või ohu korral teab kuidas kutsuda appi täiskasvanu	2) Peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutusreeglitest, valides sobivad paigad ja vahendid
3)Sooritab põhiharjutusi:	3)Sooritab põhiharjutusi	3)Kasutab põhiharjutusi	3)Sooritab põhiliikumisi, nii	3) Sooritab põhiliikumisi

ronib,roomab, kõnnib,jookseb	õpitud harjutustes	aktiivses tegevuses ja mängudes	et liigutused on koordineeritud	pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud, rütmilised
4)Teeb lihtsamaid painduvust ja kiirust arendavaid asendeid ja liikumisi	4)Sooritab kiirust ja painduvust arendavaid harjutusi erinevatest asenditest	4)Sooritab painduvust , tasakaalu ja osavust arendavaid harjutusi	4)Valitseb harjutusi tehes oma liigutusi ja kehahoidu	4) Sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid harjutusi
5)Säilitab liikudes tasakaalu, kõnnib piiratud pinnal	5)Sooritab tasakaalu harjutusi säilitades tasakaalu nii tasakaalupingil kui ka vähendatud pinnal	5)Sooritab tasakaalu- ja osavusharjutusi säilitades staatilise tasakaalu	5)Ronib varbseinal vahelduva sammuga lisaülesandeid täites, säilitab dünaamilistes harjutustes tasakaalu	5) Säilitab tasakaalu paigal olles ja liikumisel
6)Kasutab harjutuse sooritamisel mõlemat kätt	6)Kasutab harjutuse sooritamisel mõlemat kätt	6)Kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat või ühte kätt	6)Kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat või ühte kätt	6) Kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat kätt, täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt
7)Jäljendab õpetajat harjutuste sooritamisel	7)Jälgib ja jäljendab õpetajat	7)Jälgib ja matkib õpetajat	7)Jälgib ja matkib harjutuste sooritamisel õpetajat ja kaaslast	7) Matkib täiskasvanut harjutuste sooritamisel
8)Teeb rütmiharjutusi ettenäitamise järgi	8)Sooritab rütmiharjutusi juhendamise järgi erinevas tempos	8)Jäljendab liikumisega erinevaid rütme	8)Kasutab lihtsaid tantsusamme üksi ja kaaslasega	8) Sooritab üheaegselt kaaslasega rütmiliikumisi
9)Sooritab õpetaja juhendamisel rütmiliikumisi erinevas tempos	9)Kõnnib, jookseb ja hüpleb rütmiliselt muusika järgi	9)Liigub vastavalt rütmi tempole iseseisvalt ja vabalt, sooritab imiteeritavaid liigutusi	9)Kohandab oma liigutusi etteantud rütmiga	9) Liigub vastavalt enda tekitatud rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga
10)Sooritab võimlemisharjutusi vahenditega matkides õpetajat	10)Kasutab erinevaid vahendeid liikumisel ja eri asenditest	10)Sooritab juhendamisel vahendiga kuni neljast harjutusest koosnevat	10)Kasutab harjutuste sooritamisel mitmesuguseid vahendeid tehniliselt õigesti	10) Kasutab liikumisel erinevaid vahendeid (lindid, rätikud, rõngad, suusad, kelgud

		kombinatsiooni		jne)
11)Jookseb veereva palli järel , veab tühja kelku	11)Oskab visata palli endast kaugemale	11)Mängib kollektiivseid aktiivse liikumisga mängu	11)Kasutab spordivahendeid loovmängudes, osaleb jõukohastes teatevõistlustes	11) Mängib sportlike elementidega mängu (korvpall, jalgpall jne)
12)Mängib matkiva sisuga1-2 reegluga mängu	12)Mängib 2-3 reegluga kõnni- ja jooksumänge	12)Mängib 2-4 reegluga liikumismänge, pingutab ühise eesmärgi nimel	12)Mängib liikumis-ja võistlusmänge, talub kaotust, tunnustab edu	12) Peab kinni kokkulepitud mängureeglitest
13)Tunneb spordivahendeid ja nimetab (kelk, pall)	13)Tunneb ära uisud, suusad, kelgu, palli, redeli ja nimetab neid	13)Nimetab spordivahendi ja tegevuse (uisk-uisutamine)	13)Nimetab spordialasid ja vahendeid. Nimetab paar Eesti sportlast	13) Nimetab erinevaid spordialasid ja Eesti tuntumaid sportlasi

3.2.7 Üldoskused

3.2.7.1Mänguoskused

Mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus. Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid. Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus.

Eeldatavad mänguoskused vanuseti

kuni 3a	3-4a	4-5a	5-6a	6-7a
1)Laps on keskendunud omaenda tegevusele	1) Kasutab mänguks erinevaid vahendeid, jäljendab teisi	1)Lapsel on soov ja tahe mängida iseseisvalt	1) Tahab mängu korrata, säilib põnevusmoment	1) Tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskenduma
2) Kasutab mängus erinevaid mänguasju, vahetab mängu asukohta	2) Oskab ühe ja sama mänguasjaga sooritada mitu järjestikust tegevust	2) Oskab kanda oma õppemängu kogemust üle iseseisvasse mängu	2) Kordab rollimängulist tegevust, kasutab lisaks ka teisi mänguasju	2) Rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast
3)Tunneb huvi teiste laste mängu vastu, jälgib neid ja mängib	3)Loob sõprussuhteid ja algatab mängu nendega, kellega on tihti koos.	3)Eelistab sootüübilisi mängu, mängud on kestvamad. Mängukoge-	3)Kutsub kaaslasi mängima, teeb ettepanekuid mängu sisu	3) Algatab erinevaid mängu ja arendab mängu sisu

nendega kõrvuti		musi omandab teiste laste mängu jälgides	osas, naudib võistlusmänge ja võitmist		
4)Mängib iseseisvalt matkimismängu, kannab igapäevaelust nähtut üle mängu. Tegevused suunatud mängijale endale	4)Hakkab võrdlema oma toiminguid täiskasvanu toimingutega, matkimismängule lisanduvad rollimängu elemendid	4)Mängib erinevaid rollimänge, matkib teisi	4)Kaasab teisi lapsi rollimängudesse	4) Täidab mängudes erinevaid rolle	
5)Tegutseb koos täiskasvanuga lihtsate reeglite järgi	5)Tekib algeline arusaam mängureeglitest	5) Jälgib mängu liidrit või täiskasvanut, püüab reeglitest aru saada	5) Saab aru, et mängus osalemiseks peab järgima kokkulepitud reegleid täpselt ja ausalt	5) Järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada	
6) Nõustub lühiajaliselt vahetama mänguasju	6) Tekivad esimesed koosmängukatsed teiste lastega	6) Mängib koos teistega, üritab lahendada probleeme verbaalselt	6)Koosmäng ja tegevuse eesmärk on grupikeskne, püüab jõuda kokkuleppele, vajadusel pöördub abi saamiseks täiskasvanu poole	6) Suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele	
7)Rõõmustab teistega koostegutsemise üle	7) Laps on huvitatud omavahelistest suhetest teistega	7) Mängib meelsasti 1-2 lapsega, muutub oluliseks suhtlemine	7) Saab aru, et alati ei ole võimalik võita	7) Tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusmängus	
8) Last huvitavad mängus eelkõige mänguvahendid, talle meeldib nendega tegevust korrata	8)Mängides erinevate esemetega häälitseb ja tekitab helisid, omistades esemele uue tähenduse	8) Laps võtab kellegi teise rolli ja vastavalt sellele ka käitub, kasutab esemeid	8) Leiab erinevaid lahendusi ja nimetusi asjadele, mida vajab	8) Kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.	

3.2.7.2 Tunnetus- ja õpioskused

Tunnetusoskused on oskused tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse – taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni.

Õpioskuste all mõistetakse lapse suutlikkust hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel.

Eeldatavad tunnetus- ja õpioskused vanuseti

kuni 3a	3-4a	4-5a	5-6a	6-7a
1) Hangib ümbritsevast aktiivselt infot. Tunnetab keskkonna mõju, avastab seoseid tegevuse ja tagajärje vahel. Saab aru kuuluvusest ja erisusest	1) Räägib kahest sündmusest ajaliselt õiges järjekorras. Leiab võrdluse teel ühiseid ja erinevaid jooni ning nendevahelisi seoseid	1) Räägib esemetest, mis pole kohal ja olukordadest, mis toimusid minevikus või leiavad aset tulevikus, fantaseerib.	1) Saab aru asjade suhetest ja omadustest ning ajalis-ruumilisest järjestusest.	1) Saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna
2) plaanib osaliselt oma käitumist ja tegevust iseendale suunatud kõne vahendusel. Räägib ja saab aru üksnes sellest, mida ta tajub	2) Kasutab suhtluseks dialoogi, kohandab oma jutu vastavalt vestluskaaslasele.	2) Suudab edasi anda kujutluspilte, saab aru mõistete kuuluvusest ja üldistusastmest	2) Kasutab kujutlusi luues ja tegevusi planeerides sisekõnet. Tema dialoog on suunatud rohkem iseendale.	2) Mõtleb nii kaemuslik-kujundlikult kui ka verbalselt, saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi
3) Suudab keskendunult kuulata kuni 10 min, keskendub lühiajaliselt silatorkavale stiimulile või omadusele, juhendamise ja suunamise puhul on püsivam	3) Suudab keskendunult kuulata kuni 15 minutit, kuid tähelepanu ei ole veel püsiv	3) Suudab mõne ülesande juures töötada iseseisvalt juba 20 min, on tegutsedes püsivam, suureneb tähelepanu tahteline osa	3) Leiab iseseisvalt tegevust. Suudab keskenduda 25 minutit, tähelepanu maht on suurenenud, kuid keskendumine veel lühiajaline	3) Tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma kuni pool tundi

4)Planeerib ja organiseerib tegevusi täiskasvanu abiga	4)Plaanib minakeskse kõne abil oma tegevust.	4)On iseseisvam, kuid vajab veel täiskasvanu abi, et saavutada tegutsemis - kindlus. Suudab oma tegevusi planeerida olles sihipärasem, ja osaliselt lähtuda seatud eesmärkidest	4)Plaanib oma igapäeva tegevusi, seab eesmärged ja üritab alustatud tegevused lõpetada	4) Kavandab ja korraldab oma igapäevategevusi ja viib alustatud tegevused lõpuni
5)Jälgib lihtsamaid reegleid täiskasvanu abiga	5)Oskab omandatud teadmisi kasutada uudes olukorras täiskasvanu abiga	5)Tegutseb iseseisvalt autoriteetide toel, oskab kasutada omandatud teadmisi uues olukorras	5)Tahab tegutseda uudes olukorras täiskasvanu korralduse järgi, kasutades omandatud teadmisi	5) Tegutseb uudes olukorras täiskasvanu juhiste järgi
6)Omandab teadmisi ja mõisteid korduva kogemuse kaudu.	6)Osaleb meelsasti ühistegevuses, vajab tegevusele tagasisidet	6)Tegutseb koos teistega, teda motiveerivad tegevused eakaaslastega, tegutseb praktiliste olukordade, kogetud emotsioonide, kujutluste ja kõne kaudu	6)Osaleb aktiivselt käelistes ja loovtegevustes, innustub kõigest uuest	6) Suhtub õppimisse positiivselt – tahab õppida, uurida, esitada küsimusi, avastada ja katsetada
7)Rühmitab asju ja esemeid ühe nähtava omaduse järgi	7)Liigitab ühe või mitme tajutava omaduse või nimetuse järgi	7)Eristab rühmi ja oskab neid võrrelda ning saab aru lihtsamate mõistete kuuluvusest	7)Suudab sortida objekte erinevatel alustel. Saab aru, et asjade hulk ja mass säilivad ka erinevates vormides	7) Rühmitab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel

8) Omandab kõike aktiivse, vahetu ja korduva tegutsemise järgi	8) Toetub ülessandeid lahendades ja tegutsedes mälukujutlusele	8) Kasutab teadmiste omandamisel intuiitiivselt lihtsamaid meeldejätmisviise (mälu strateegiaid)	8) Kasutab teadmiste omandamisel meeldejätmisstrateegiaid juhuslikult, teadvustab kordamise vajadust	8) Kasutab materjali meeldejätmiseks kordamist
--	--	--	--	--

3.2.7.3 Sotsiaalsed oskused

Sotsiaalsete oskuste all mõistetakse lapse oskusi teistega suhelda, tajuda nii iseennast kui ka partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ning lähtuda eetilistest tõekspidamistest.

Eeldatavad sotsiaalsed oskused vanuseti

kuni 3a	3-4a	4-5a	5-6a	6-7a
1) Püüab mõista teiste inimeste tundeid, kuid ei oska neid oma käitumises arvestada	1) Teiste inimeste tunnetest ja mõtetest on veel piiratud ettekujutus	1) On mõningane ettekujutus teiste inimeste tunnetest ja mõtetest	1) Hakkab mõistma teiste inimeste tundeid ja et erinevatel tunnetel on erinevad väljendused	1) Püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses
2) Tunneb huvi teiste laste vastu, jälgib neid ja mängib nendega kõrvuti	2) Algatab vestlust eri partneritega erinevatel teemadel, tajub mida teised teavad ja mis on neile uus	2) Mängib meelsasti 1-2 lapsega, muutub oluliseks suhtlemine	2) Kujundab suhtlemisel sõprussuhteid	2) Tahab ja julgeb suhelda – huvitub suhetest ja tunneb huvi teiste vastu
3) Ilmutab abivalmidust	3) Laps muutub hoolivamaks, eriti püüab aidata ja lohutada kurba inimest	3) Püüab vahel teisi abistada ja lohutada	3) On teiste vastu tundlikum ja hoolivam, läheb kaaslasti lohutama	3) Hoolib teistest inimestest, osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise
4) Õpib mängima ja tegutsema omaette, mõistab selgelt väljendatud	4) Järgib igapäevelu rutiini ja lihtsamaid sotsiaalseid reegleid	4) Arvestab reegleid mängudes ja tegevustes, mida juhib autoriteet	4) Järgib mängudes ja tegevustes reegleid ja nende täitmist teiste poolt	4) Osaleb rühma reeglite kujundamisel

keeldu	tuginedes eeskujule			
5) Üritab aru saada teiste inimeste seisukohtadest, kuid on enesekeskne	5) Tekivad esimesed koosmängukatsed teiste lastega, soovib tegutseda, mängida koos täiskasvanuga	5) Teeb koostööd, kuid suudab seda teha siiski lühikest aega	5) Teeb eesmärgi saavutamiseks koostööd	5) Oskab teistega arvestada ja teha koostööd
6) Meeldib omasuguste seas olla, kuid tegevus on suunatud enda ja keskkonna vahelistele seostele	6) Loob sõprussuhteid nendega, kellega on tihti koos, tegutseb kontakti luues ja säilitades sihipäraselt, eelistab üht mängukaaslast rühmale	6) Sõlmib lihtsaid sõprussuhteid, kuid keskseks jääb siiski perekond	6) Kujunevad esimesed sõprussuhted, kuid need on veel ebapüsivad. Naudib rühma kuulumist ja eakaaslaste seltsi ja ühistegevust	6) Loob sõprussuhteid
7) Suur omanditunne, ei oska asju teistega jagada	7) Saab aru mõistetest minu oma ja tema oma, kuid omanditunne on veel tugev	7) Jätkuvalt suur omanditunne, vahel jagab või vahetab	7) Oskab teistega asju jagada	7) Saab aru oma-võõras-ühine tähendusest
8) Käitumist reguleerib, suunab ja kontrollib täiskasvanu	8) Saab aru valetamisest, kui taunitavast käitumisest	8) Korrigeerib oma käitumist ja tegevusi, kui täiskasvanu sellele tähelepanu juhib	8) Oskab avalikus kohas sobivalt käituda, teab mida tohib, mida mitte	8) Teeb vahet hea ja halva käitumise vahel
9) Selles vanuses laps on enesekeskne	9) Laps hakkab end üha selgemalt tunnetama isikuna ning tajub üha paremini, et teistel inimestel võivad olla tema omadest erinevad tunded ja vajadused	9) Hakkab mõistma, et inimesed võivad samas situatsioonis reageerida erinevalt	9) Tajub ja mõistab teiste inimeste emotsioone ja seisukohti ning arvestab nendega	9) Mõistab, et inimesed võivad olla erinevad
10) Järgib reegleid ja	10) Lapsele on jõukohane	10) Saab aru lihtsamatest	10) Järgib mängudes ja	10) Järgib kokkulepituid

üldtunnustatud käitumisnorme enamasti meelde-tuletamise peale	järgida igapäevaelu rutiini ja lihtsamaid sotsiaalseid reegleid, tuginedes eeskujule	seltskonnas käitumise reeglitest, püüab täita kodukorra reegleid	teistes tegevustes reegleid, eriti nende täitmist teiste poolt	reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme
11) Teadvustab ennast, kasutab osaliselt minavormi, proovib ennast maksuma panna, oskab keelduda	11) Tahab igapäevastes olukordades valikute üle ise otsustada. On omandanud sõnavara, mis võimaldab tal ennast väljendada	11) Väljendab verbaalselt oma seisukohti ning püüab jõuda kokkuleppele	11) Selgitab oma seisukohti kaaslastele ja kohandab vastavalt situatsioonile	11) Selgitab oma seisukohti.

3.2.7.4 Enesekohased oskused

Enesekohaste oskuste all mõistetakse lapse suutlikkust eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone, juhtida oma käitumist.

Eeldatavad enesekohased oskused vanuseti

kuni 3a	3-4a	4-5a	5-6a	6-7a
1) Väljendab lihtsaid emotsioone, mis on tugevad ja vahelduvad kiiresti	1) Saab aru, et inimestel võivad olla tema omadest erinevad tunded ja emotsioonid	1) Oma emotsioone, soove ja tahtmisi väljendab kõne abil, ta oskab öelda, kas ta on kurb, rõõmus või on tal paha tuju	1) Hakkab mõistma teiste inimeste tundeid ja emotsioone ning arvestab neid käitumises ja vestluses, väljendab oma emotsioone ja räägib nendest	1) Suudab oma emotsioone kirjeldada ning tugevaid emotsioone, nt rõõmu, viha, sobival viisil väljendada
2) Teadvustab ennast, kasutab osaliselt minavormi, proovib ennast maksuma panna ning oskab keelduda ja ei öelda	2) Väljendab tugevaid emotsioone, oma mina	2) Teab oma nime, vanust, sugu ning märkab soolisi erinevusi	2) Suhtleb ja tegutseb enamasti isesisvalt ja orienteerub oma suutlikkuses	2) Kirjeldab enda häid omadusi ja oskusi

3)Teab elementaarseid viisakusreegleid ning kasutab neid, kui seda on talle õpetatud	3)Jälgib lihtsamaid sotsiaalseid reegleid, võib karta tundmatuid ja uusi asju	3)Saab aru lihtsamatest seltskonnas käitumise reeglitest ning järgib neid igapäevaselt	3)Oskab avalikus kohas sobivalt käituda ning teab, mida tohib, mida mitte.	3) Oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele
4)Osaleb ühistegevustes koos täiskasvanuga, mängib teistega kõrvuti	4)Osaleb meelsasti erinevates tegevustes ja mängudes	4)Mängudes ja tegevustes kasutab rohkem strateegiaid ja kompromisse, teeb ettepanekuid	4)Suudab kuigivõrd organiseerida mängu ja tegevusi	4) Algatab mängu ja tegevusi
5)Toetub võõrastega suheldes ja enesekindluse saavutamiseks tuttavale täiskasvanule	5)Täidab igapäeva elu rutiini, tahab igapäevastes olukordades ise otsustada	5)Püüab teisi abistada ja lohtuada.	5)Aktsepteerib reegleid, kogemusi ja muutusi; jälgib reeglite täitmist teiste poolt. Kõne areng võimaldab arusaamatusi lahendada verbaalselt	5) Tegutseb iseseisvalt ja vastutab oma käitumise eest
6)Mõistab selgelt väljendatud keeldu "ei tohi", "ära tee" jne	6)Vajab turvalisust, tunnustust, rutiini ja reegleid	6)Oskab nimetada kahjulikke ja kasulikke tegevusi	6)Teab mida tohib ja mida mitte, oskab selgitada	6) Teab, mis võib olla tervisele kasulik või kahjulik ning kuidas ohutult käituda
7)Sööb, joob, ja riietub lahti valdavalt iseseisvalt ning püsib suurema osa päevast kuiv ja puhas	7)Osaleb täiskasvanuga ühistegevustes, jäljendab täiskasvanut	7)Saab hakkama eneseteenimisega (riietub, sööb, joob isesisvalt) tal on kujunenud tualetiharjumused, soovib abistada täiskasvanut	7)Suudab kuigivõrd vastutada oma tegevuse eest, on abiks lihtsamate tööde tegemisel	7) Saab hakkama eneseteenimisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused
8)Matkib täiskasvanu tegevusi, millele saab ka tagasisidet, õpib koos täiskasvanuga	8)Jagab mõnikord oma asju ka teistega, valdavalt on ta siiski omandihoidja,	8)Omanditunne on jätkuvalt suur, kuid ta võib vahel oma asju teistega jagada ja vahetada	8)Teeb eesmärgi saavutamiseks koostööd, jagab ja vahetab, on omandanud peamised korraharjumused	8) Kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ning tegevuse lõppedes koristab enda järelt

Lisa 3

enda järelt koristama	Enda järelt koristamine vajab meelde- tuletamist	ning oodata oma järjekorda		
--------------------------	---	-------------------------------	--	--